

O szkolnym muzeum

„Przed rokiem dopiero 1609 – jak świadczy Adrian Krzyżanowski w dziele swoim „Dawna Polska”, a za nim i Józef Łukaszewicz powtarza – jezuita z Pułtuszka do Łomży (...) przez Jana Chociszewskiego (...) proboszcza łomżyńskiego sprowadzeni byli (...) wybudowali sobie drewniane kolegium”. Tak oto o początkach pierwszej szkoły średniej w Łomży pisze w „Krótkiej wiadomości o szkole łomżyńskiej” Kajetan Dzierżanowski – profesor historii. I Liceum Ogólnokształcące im. Tadeusza Kościuszki jest szkołą, która kontynuuje tradycje tej najstarszej na ziemi łomżyńskiej instytucji oświatowej i jako takie zostało w 1973 r. odznaczone (w grupie najstarszych szkół w Polsce) Medalem Komisji Edukacji Narodowej. Bogata przeszłość naszej szkoły zobowiązuje nas do tego, by ocalić dokumentację źródłową i wszelkie pamiątki świadczące o jej wielowiekowej historii, o pracy pedagogów, o życiu uczniowskim. W naszym liceum już od wielu lat gromadzone były rozmaite świadectwa przeszłości naszej szkoły. Obchody 350-lecia szkoły i 150. rocznicy śmierci jej patrona Tadeusza Kościuszki stały się okazją do opublikowania odezwy skierowanej do wychowanków szkoły, apelującej o pomoc w zbieraniu pamiątek życia szkolnego. Spotkała się ona z życzliwością ze strony byłych uczniów naszej szkoły i sprawiła, że poszerzyły się szkolne zbiory historyczne. Również zjazdy absolwentów organizowane przez Towarzystwo Przyjaciół Ziemi Łomżyńskiej przynosiły szansę zgromadzenia pokaźnego zbioru dokumentów związanych z naszą szkołą. W tej sytuacji powstała myśl o założeniu Muzeum Szkoły. Muzeum zostało uroczystie otwarte 24 maja 1975 roku w 70. rocznicę strajku szkolnego, który miał miejsce w tej szkole w 1905 roku. Młodzież walczyła wtedy z władzami carskimi o przywrócenie języka polskiego i prawdy historycznej. Datę tę, obok wielu innych ważnych w historii łomżyńskiej oświaty, przypomniał przemawiający do zgromadzonej młodzieży i zaproszonych na uroczystość gości ówczesny dyrektor naszego liceum – Jerzy Gałęcki.

Pracy nad zorganizowaniem Muzeum Szkoły podjęła się polonistka – Aniela Malanowska. Ona też przez kolejne lata była opiekunem zbiorów, które wzbogacała, prowadząc szeroką korespondencję i nawiązując wiele bezpośrednich kontaktów z osobami i instytucjami mogącymi przekazać interesujące materiały dotyczące naszej szkoły. Przykładem może być owocna korespondencja z wnukiem Adama Jarosińskiego, absolwenta z 1881 roku, który przekazał szkole cenne wspomnienia dziadka, jego świadectwo ukończenia gimnazjum w Łomży oraz fotografię koleżeńską maturzystów z 18881 roku. Są to najstarsze oryginalne dokumenty w naszych zbiorach.

Muzeum znajduje się w jednej z sal na parterze budynku szkolnego. Wystrój tej sali zaprojektował nauczyciel plastyki w latach siedemdziesiątych – Jerzy Swoiński. Scenariusz całej ekspozycji opracowała opiekunka muzeum. Głównym tematem jest oczywiście historia naszej szkoły. W dwunastu gablotach umieszczonych wzdłuż ścian sali muzealnej znajdują się dokumenty mówiące o kolejnych okresach w dziejach szkoły, o różnych formach jej organizacji – o niektórych z nich informują pieczęcie na książkach ocalałych z dawnych zbiorów bibliotecznych.

Kolejne etapy w życiu szkoły, obrazowane w naszym szkolnym muzeum, pozostają w ścisłym związku z burzliwą historią Ziemi Łomżyńskiej i z rozwojem modelu edukacji w Polsce. I tak zobrazowany został okres kolegium jezuickiego, następnie kolegium pijarskiego, a dalej skomplikowany i dramatyczny wiek XIX – czasy rozbiorów, aż do roku 1918. Bogato udokumentowane zostało życie odrodzonej w niepodległym państwie szkoły polskiej – Państwowego Gimnazjum Męskiego im. Tadeusza Kościuszki, a od roku 1935 gimnazjum i liceum. Z tych lat pochodzą liczne fotografie, świadectwa szkolne, legitymacje, zaproszenia na uroczystości, czasopisma uczniowskie, księgi kancelaryjne, pieczęć, a nawet pokwitowanie uiszczanego w tamtych czasach czesnego. Cennym eksponatem jest sztandar szkoły ufundowany w roku 1927, w dziesiątą rocznicę nadania jej imienia. Osobne miejsce zajmują pamiątki dotyczące historii łomżyńskiego harcerstwa, którego pierwszą drużynę zorganizowali uczniowie tej szkoły, bohaterowie walk o wolność Ojczyzny w latach 1918 – 1920. Ciekawie jest też ilustrowany okres II wojny światowej, czas dwóch okupacji (rosyjskiej i niemieckiej) przeżywanych przez mieszkańców Łomży.

Gabloty opatrzone są tablicami informującymi o najważniejszych wydarzeniach, osobach związanych ze szkołą. Jedna z nich poświęcona jest patronowi szkoły. Znajdują się tu także plansze z rycinami przedstawiającymi dawne zabudowania szkolne z XVII wieku. Są fragmenty starych kronik, publikacje historyczne oraz pamiętniki absolwentów. Znajdujemy tu cenne kopie zaproszeń na „Popisy szkolne” łomżyńskiego Gimnazjum Gubernialnego.

Na ścianie wiszą portrety profesorów i wychowanków zasłużonych dla nauki i kultury polskiej: Franciszka Ksawerego Dmochowskiego, Wojciecha Szweykowskiego, Jakóba Falkowskiego, Adriana Krzyżanowskiego. O innych postaciach znanych w tradycji polskiej, a związanych z naszą szkołą, takich jak: Alojzy Osiński, Józef Herman Osiński, Adam i Ludwik Mierosławscy widzimy szczegółowe informacje. Mottem całej ekspozycji są słowa autora pierwszej monografii Łomży, profesora naszej szkoły – Leona Rzeczniewskiego: „Ludzie nieobeznani z dziejami jednego pewnego kroku nie są w stanie uczynić dla przyszłości.” To stwierdzenie jest punktem wyjścia w pracy wychowawczej prowadzonej w naszym szkolnym muzeum. Z przeszłości szkoły czerpiemy to wszystko, co może naszym wychowankom pomóc w kształtowaniu ich przyszłości.

Duże zrozumienie wartości zbiorów szkolnego muzeum wykazywał były już dyrektor Liceum – Zygmunt Zdanowicz, który przekazał bogate archiwum dokumentów dotyczących życia szkoły z lat jego kadencji. Wymagają one pełniejszego opracowania. To wówczas rodziły się inicjatywy Dni Otwartych Szkoły czy spotkań w Muzeum Szkoły poprzedzających ślubowanie uczniów na sztandar szkoły.

Muzeum stało się też miejscem szkolnych spotkań, m.in. wychowanków, którzy z okazji obchodzonych przez kolejne roczniki jubileuszy maturalnych powracają do szkolnych ław. Zbiory muzealne inspirują ciekawe wydarzenia, jak ufundowanie tablicy poświęconej poległym w obronie wolności wychowankom i profesorom, utworzenie galerii portretów wybitnych dyrektorów szkoły z wizerunkiem m.in. św. Andrzeja Boboli – dyrektora jezuickiej szkoły

humanistycznej na początku XVII wieku, zorganizowanie sympozjów naukowych na temat historii Gimnazjum Męskiego, tajnego nauczania, czy też sylwetce ucznia szkoły Prymasa Tysiąclecia – Stefana Wyszyńskiego. Popularyzowaniu szkolnych zbiorów służą publikacje, takie jak „Zeszyty Historyczne”, albumy itp. Najważniejszym wydawnictwem przygotowanym z wykorzystaniem dokumentów zgromadzonych w Muzeum Szkoły była jej monografia: „380 lat średniej ogólnokształcącej szkoły w Łomży”.

Dziś przygotowujemy się do wielkiego Jubileuszu Czterechsetlecia Szkoły. Obecny jej dyrektor – Jerzy Łuba wspiera działania prowadzące do określania przez wychowanków własnej tożsamości poprzez odkrywanie ich związku ze wspólnotą szkolną, z jej tradycją. Chce utrwalać szacunek uczniów dla przeszłości, która powinna uczyć pożądanym społecznie postaw. To dzięki jego staraniom sala Muzeum Szkoły została odnowiona, zyskała nowe sprzęty i nowoczesne elektroniczne wyposażenie. Uroczyste obchody jubileuszowe staną się okazją do złożenia hołdu najwybitniejszym i najszlachetniejszym profesorom i wychowankom szkoły.

Jolanta Szabuńko